

Věc C-98/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

14. února 2022

Předkládající soud:

Cour d'appel de Paris (Francie)

Datum předkládacího rozhodnutí:

2. února 2022

Žalobkyně:

Eurelec Trading SCRL

Žalovaní:

Ministre de l'Économie et des Finances

Scabel SA

Groupement d'Achat des Centres Édouard Leclerc (GALEC)

Association des Centres distributeurs Édouard Leclerc (ACDLEC)

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Ve sporu v původním řízení proti sobě stojí francouzský ministre de l'Économie et des Finances (ministr hospodářství a financí) a dvě belgické společnosti: společnost Eurelec, což je společnost založená podle belgického práva se sídlem v Bruselu, která je ústřednou pro vyjednávání o cenách a nákupech založenou francouzskou skupinou Leclerc a německou skupinou Rewe, a společnost Scabel, což je společnost založená podle belgického práva se sídlem v Bruselu, která hraje úlohu prostředníka mezi společnostmi Eurelec a francouzskými a portugalskými regionálními nákupními ústřednami skupiny Leclerc. Stranami sporu jsou i dva francouzské podniky: národní nákupní ústředna skupiny Leclerc, která sjednává roční rámcové smlouvy s francouzskými dodavateli („GALEC“), a sdružení distribučních center E Leclerc („ACDLEC“).

- 2 V návaznosti na šetření provedené mezi lety 2016 až 2018 vznesl francouzský ministr hospodářství a financí (dále jen „ministr“) podezření na uplatňování praktik, které mohou omezovat hospodářskou soutěž, prováděných v Belgii ze strany společnosti Eurelec ve vztahu k dodavatelům usazeným ve Francii. Společnosti Eurelec, Scabel, GALEC a ACDLEC praktiky, které jim jsou vytýkány, popírají.
- 3 Ministr podal proti těmto čtyřem společnostem žalobu k tribunal de commerce de Paris (obchodní soud v Paříži, Francie), a to zejména za účelem konstatování toho, že praktiky těchto společností spočívající jednak v tom, že dodavatele nutí k tomu, aby se na uzavřenou smlouvu použilo belgické právo, s cílem odepřít jim výhodu ustanovení veřejného pořádku zakotvených francouzským code de commerce (obchodní zákoník), a to zejména těch, která umožňují volné sjednání smlouvy na základě všeobecných prodejních podmínek dodavatele, a jednak v tom, že prostřednictvím uplatňování odvetných opatření, která jsou organizovaná a mají velký rozsah, nutí dodavatele k silné deflaci „trojnásobné čisté“ ceny z předchozího roku a bez jakéhokoli protiplnění, představují podrobení významné nerovnováze v právech a povinnostech stran.
- 4 Rozsudkem ze dne 15. dubna 2021 konstatoval tribunal de commerce de Paris (obchodní soud v Paříži), že společnostmi vznesená námitka nepřislusnosti je přípustná, avšak neopodstatněná. Zamítl i jejich návrhy na podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslusnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1) (dále jen „nařízení Brusel Ia“). Konstatoval, že je v rámci sporu příslušný rozhodnout o dodržení článku L442-6 (nyní L442-11) obchodního zákoníku na francouzském území a ohledně závěrů ve věci samé odkázal strany na následné jednání.
- 5 Podáními ze dne 18. a 21. května 2021 podaly společnosti Scabel a Eurelec proti tomuto rozsudku odvolání ke Cour d'appel de Paris (Odvolací soud v Paříži, Francie).
- 6 Cour d'appel de Paris (Odvolací soud v Paříži) (předkládající soud) je tedy vyzván k tomu, aby stanovil, zda jsou francouzské soudy příslušné k rozhodování o žalobě podané francouzskými orgány proti společnostem usazeným v Belgii za účelem uznání, sankcionování a ukončení praktik, které domněle omezují hospodářskou soutěž, ve vztahu k dodavatelům usazeným ve Francii.

Základní argumenty stran v původním řízení ohledně toho, zda žaloba ministra má občanskou a obchodní povahu ve smyslu nařízení Brusel Ia

- 7 Podle společnosti Eurelec mohou povaha a předmět žaloby ministra, jakož i důkazní prostředky použité tímto ministrem na podporu této žaloby způsobovat, že se projednávaná žaloba vymyká působnosti nařízení Brusel Ia. V tomto ohledu připomíná, že pravidlo vnitrostátního práva použitelné na podstatu sporu, i když je

kvalifikováno jako imperativní ustanovení, nemůže založit mezinárodní příslušnost francouzských soudů.

- 8 Argumentem, že pojem „občanské a obchodní věci“ ve smyslu článku 1 nařízení Brusel Ia nelze vykládat s odkazem na vnitrostátní právo členského státu, tvrdí společnosti Eurelec a Scabel, že žaloba ministra svou povahou a účelem spadá do rámce výkonu výsad veřejné moci, který se projevuje výkonem výjimečných pravomocí, které jdou nad rámec pravidel obecného práva použitelných na vztahy mezi jednotlivci, takže spor nespadá do rámce „občanských a obchodních věcí“.
- 9 Podle společností nelze uložení pořádkové pokuty zaměňovat s jednotlivcům přiznanou výsadou požadovat náhradu újmy jako nápravu za újmu, která jim přímo vznikla, a ministr užívá důkazní prostředky získané prostřednictvím výsad veřejné moci, v projednávaném případě návštěv a zabavení v prostorách ACDLEC a GALEC na základě článku L 450-4 obchodního zákoníku, zatímco procesní možnosti, které dává osobám soukromého práva článek 145 code de procédure civile (občanský soudní řád), nesmí být připodobňovány vyšetřovacím pravomocím, které má veřejná moc. V tomto ohledu společnosti tvrdí, že každá fyzická nebo právnická osoba, a to i veřejnoprávní, může jednat na základě článku 145 občanského soudního řádu, což však není případ článku L 450-4 obchodního zákoníku. Odporovat na základě článku 145 občanského soudního řádu nařízenému provedení důkazů *in futurum* navíc není přečinem, zatímco jakýkoli odpor proti návštěvám a zabavením ze strany direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes du ministère de l'Économie et des finances (generální ředitelství pro hospodářskou soutěž, ochranu spotřebitele a postihování podvodů ministerstva hospodářství a financí, Francie) zakládá přečin maření vyšetřování (článek L 540-8 obchodního zákoníku).
- 10 Společnost Eurelec rovněž připomíná, že v rozsudku ze dne 6. července 2016, č. 15-21.811, uznává Cour de cassation (Kasační soud, Francie), že žaloba ministra je svou povahou i svým předmětem součástí výsad veřejné moci vyhrazených ministru.
- 11 Podle ministra spadají jeho návrhy do věcné působnosti nařízení Brusel Ia a neexistují žádné výkladové obtíže ani důvodné pochybnosti, které by odůvodňovaly předběžnou otázku, a s ohledem na odpovědi poskytnuté rozsudkem ze dne 16. července 2020, Movic a další (C-73/19, EU:C:2020:568) má ministr za to, že není prokázán význam, jaký by předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce mělo, jelikož tvrzená nepoužitelnost uvedeného nařízení stejně nemá za následek, že příslušným by byl zahraniční soud.
- 12 Ministr tvrdí, že, jak uvádí Soudní dvůr v rozsudku ze dne 16. července 2020, Movic a další (C-73/19, EU:C:2020:568), „ochranu obecného zájmu nelze zaměňovat s výkonem výsad veřejné moci“, že ustanovení článku L 442-6, 1, 2 obchodního zákoníku mají imperativní povahu související s ochranou francouzského hospodářského veřejného pořádku a že jedná na ochranu obecného zájmu s cílem dosáhnout uložení pořádkové pokuty. Jelikož předmětem žaloby

ministra je podle něj ochrana francouzského hospodářského veřejného pořádku, je přirozené, že rozhodování o této žalobě je vyhrazeno francouzskému soudu, jak ve výše uvedeném rozsudku ze dne 6. července 2016 uvedl Cour de cassation (Kasační soud).

- 13 Jde-li o užití vyšetřovacích pravomocí, které má, považuje ministr za nezbytné odlišit fázi vyšetřování od fáze soudního řízení a tvrdí, že kritériem použitelnosti nařízení Brusel Ia je použití těchto důkazních prostředků, a nikoli způsoby jejich získání. V tomto ohledu se dovolává stanoviska generálního advokáta Szpunara ve věci Movic a další (C-73/19, EU:C:2020:297, bod 59), přičemž dodává, že ve věci Movic výkon vyšetřovacích pravomocí státními dozorovými orgány, jimiž činí zjištění, o která se opírají jejich žaloby, použití nařízení Brusel Ia nebránil. Poukazuje na to, že soud, který o těchto důkazních prostředcích rozhoduje, nikdy neprohlásil, že by byl nepřislušný, a to ani tehdy, kdy byly dotčeny zahraniční společnosti, jako tomu bylo ve věcech Apple, Expedia nebo i Booking, a že by nebylo konzistentní, aby uplatňování nařízení kolísalo v závislosti na povaze důkazu.

Dodává konečně, že jeho žaloba spadá do rámce vztahu rovnosti s žalovanými, jelikož podléhá pravidlům občanského soudního řádu, která se vztahují na všechny účastníky řízení se všemi s tím souvisejícími zárukami a že kvalifikace přečinu a případná uložená sankce podléhají svrchovanému posouzení soudů, u nichž bylo řízení zahájeno.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 14 Ministr svou žalobu opírá o článek L 442-6, I, 2, francouzského obchodního zákoníku, ve znění před nabytím účinnosti ordonnance no 2019-359 du 24 avril 2019 portant refonte du titre IV du livre IV du code de commerce (nařízení č. 2019-359 ze dne 24. dubna 2019, kterým se přepracovává hlava IV knihy IV obchodního zákoníku), které je ve svém článku 2 nahrazuje ustanoveními článku L 442-1, I, téhož zákoníku.
- 15 (Bývalý) článek L 442-6 obchodního zákoníku stanoví: „I. Zakládá odpovědnost původce a zavazuje jej k nápravě způsobené újmy to, že výrobce, obchodník, průmyslník nebo osoba zapsaná v živnostenském rejstříku:

[...]

2. podrobí nebo pokusí se podrobit obchodního partnera povinností, které vytvářejí významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.

[...]

III. – Žalobu k příslušnému občanskoprávnímu nebo obchodnímu soudu podá jakákoli osoba, která prokáže zájem, ministre public (státní zastupitelství), ministr odpovědný za hospodářství nebo předseda Autorité de la concurrence

(Úřad pro hospodářskou soutěž, Francie), pokud tento posledně uvedený orgán v rámci věci spadajících do jeho pravomoci zjistí praktiku uvedenou v tomto článku.

[...].“

- 16 Žalované společnosti příslušnost francouzského soudu k rozhodování o žalobě ministra proti oběma společnostem podle belgického práva zpochybňují. V projednávaném případě tedy jde o určení, zda je soud členského státu příslušný k rozhodování o žalobě podané orgány tohoto státu proti společnostem usazeným v jiném členském státě za účelem uznání, sankcionování a ukončení praktik, které domněle omezují hospodářskou soutěž ve vztahu k dodavatelům usazeným v tomto členském státě, v projednávaném případě ve Francii.
- 17 Je použitelné nařízení Brusel Ia, které ve svém čl. 1 odst. 1 stanoví, že: „Toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*)“?
- 18 Podle Soudního dvora (rozsudek ze dne 16. července 2020, Movic a další), C-73/19, EU:C:2020:568) musí být čl. 1 odst. 1 nařízení Brusel Ia vykládán v tom smyslu, že pojem „věci občanské a obchodní“ obsažený v tomto ustanovení se vztahuje na žalobu podanou orgány jednoho členského státu proti obchodníkům usazeným v jiném členském státě, v jejímž rámci se tyto orgány domáhají, aby bylo určeno, že došlo k protiprávním jednáním, která představují údajně protiprávní nekalé obchodní praktiky, a nařízeno jejich ukončení, jakož i podpůrně, aby bylo nařízeno zveřejnění rozhodnutí a uloženo penále.
- 19 V rozsudku Movic Soudní dvůr uvedl:
 - v bodě 33, že pojem „věci občanské a obchodní“ musí být považován za autonomní pojem, který je nutno vykládat s ohledem na cíle a systém tohoto nařízení, jakož i na obecné zásady vyvozené ze všech vnitrostátních právních řádů;
 - v bodě 34, že potřeba zajistit řádné fungování vnitřního trhu, jakož i potřeba zabránit tomu, aby se v zájmu řádného výkonu spravedlnosti nevydávaly v členských státech neslučitelné rozsudky, vyžadují široký výklad uvedeného pojmu „občanské a obchodní věci“;
 - v bodě 35 opakovaně rozhodl, že ačkoliv určité spory mezi veřejným orgánem a osobou soukromého práva mohou do působnosti nařízení Brusel Ia spadat, je tomu jinak, jestliže veřejný orgán jedná v rámci výkonu veřejné moci;
 - v bodě 36, že uplatnění výsad veřejné moci jednou ze stran sporu z důvodu výkonu svých výjimečných pravomocí, které jdou nad rámec pravidel obecného práva použitelných na vztahy mezi jednotlivci, takový spor vyjímá z „občanských a obchodních věcí“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení Brusel Ia;

- v bodě 37, že pro účely zjištění, zda věc spadá pod pojem „občanská a obchodní věc“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení Brusel Ia, a tedy do působnosti tohoto nařízení či nikoli, je třeba určit právní vztah existující mezi stranami sporu a jeho předmět, nebo alternativně, zkoumat základ podané žaloby a podmínky jejího podání;
 - v bodě 57, že pouze v případě, že by se orgán veřejné moci z důvodu použití určitých důkazů nenacházel v konkrétním případě ve stejné situaci jako osoba soukromého práva v rámci obdobného sporu, bylo by třeba konstatovat, že takový orgán v projednávané věci jednal při výkonu výsad veřejné moci;
 - v bodě 59, že z informací, které má Soudní dvůr k dispozici, nevyplývá, že by belgické orgány v rámci řízení probíhajícího u předkládajícího soudu jakkoli využily důkazy, které byly získány na základě jejich výsad veřejné moci, což případně musí ověřit předkládající soud.
- 20 Předkládající soud se zabývá otázkou, zda je řešení dané tímto rozsudkem přenositelné na ministrem podanou žalobu pro významnou nerovnováhu, jejímž účelem je dosáhnout konstatování existence praktiky omezující hospodářskou soutěž. Tento soud má za to, že za účelem odpovědi na tuto otázku je třeba zkoumat žalobu podanou ministrem jmenovitě proti oběma společnostem podle belgického práva pod zorným úhlem francouzského systému.
- 21 Na základě (bývalého) článku L 442-6 obchodního zákoníku platí, že je-li poškozen oprávněn podat žalobu na náhradu újmy způsobené dotčenými praktikami a domáhat se ukončení praktiky nebo neplatnosti doložky, mohou ministr a ministre public (státní zastupitelství) sami požadovat, aby byla původci praktik uložena pořádková pokuta.
- 22 Mimo to, že ministr, který jedná ve jménu obecného zájmu, nemusí odůvodňovat svůj zájem na podání žaloby a je oprávněn k žalobě, která je podle výše uvedeného rozsudku Cour de cassation (Kasační soud) ze dne 6. července 2016 kvalifikována jako autonomní, může ministr využít svých vyšetřovacích pravomocí.
- 23 V projednávaném případě předkládá ministr důkazní prostředky, které shromáždil v prostorách ACDLEC a GALEC na základě ustanovení článku L 450-4 obchodního zákoníku, která mu umožňují, aby za tím účelem zmocnění zaměstnanci Úřadu pro hospodářskou soutěž provedli návštěvy na jakýchkoli místech, jakož i zabavili dokumenty a jakékoli nosiče informací. Na takto shromážděné důkazní prostředky se nicméně v občanskoprávním řízení vztahuje zásada kontradiktornosti.
- 24 Pro srovnání, pro účely dokazování soukromé osoby těchto výsad nepožívají, avšak provedení dokazování *in futurum*, jako jsou příkaz k předložení písemností, znalecké posudky, zajištění věcí vyšším soudním úředníkem, lze na základě článku 145 občanského soudního řádu nařídit na návrh jakékoli fyzické nebo

právnícké osoby, a to i veřejnoprávní. Takových předběžných opatření lze dosáhnout na žádost, tj. nesporným způsobem, je-li prokázána jejich potřeba.

- 25 Mimo to není přečinem odporovat na základě článku 145 občanského soudního řádu nařízenému provedení důkazů *in futurum*, i když jakýkoli odpor proti návštěvám a zabavení ze strany za tímto účelem zmocněných zaměstnanců zakládá přečin maření vyšetřování.
- 26 Předkládající soud si proto klade otázku, zda pokud jako v projednávaném případě využije ministr svých zvláštních vyšetřovacích pravomocí za účelem prokázání existence praktik zakládajících významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran a žádá obecný soud, aby rozhodl o uložení pořádkové pokuty za účelem sankcionování těchto praktik, uplatňuje při podání své žaloby výsadu veřejné moci, která je takové povahy, že ji vylučuje z působnosti nařízení Brusel Ia jakožto žalobu zapadající do rámce občanských a obchodních věcí.
- 27 Vzhledem ke zvláštní povaze žaloby ministra ve francouzském vnitrostátním řádu tak existuje důvodná pochybnost ohledně rozhodování, zda žaloba, jak byla ministrem v projednávaném případě podána, spadá do věcné působnosti nařízení Brusel Ia použitelného na „občanské a obchodní věci“, takže je s to odůvodnit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce zakotvené v článku 267 SFEU.
- 28 Předkládající soud přerušuje řízení a pokládá Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být ‚občanské a obchodní‘ věci definované v čl. 1 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládány tak, že v rámci své působnosti zahrnují žalobu – a soudní rozhodnutí vydané na jejím základě – i) podanou francouzským ministrem hospodářství a financí na základě (bývalého) článku L 442-6, I, 2 francouzského obchodního zákoníku proti belgické společnosti ii) s cílem dosáhnout konstatování a ukončení praktik omezujících hospodářskou soutěž a uložení domnělému původci těchto praktik pořádkové pokuty iii) na základě důkazů získaných prostřednictvím jeho zvláštních vyšetřovacích pravomocí?“